ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ ÖĞRENCİLERİNİN DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ İLE AİLE DEĞERLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİLERİN İNCELENMESİ

AN EXAMINATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN DEMOGRAPHIC CHARACTERISTICS AND FAMILY VALUES OF STUDENTS AT ÇANKIRI KARATEKIN UNIVERSITY

Hakkı KALAYCI, Zeynep KUYAR, Nisanur SEVİM

17

Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi
Yıl: 2026 Sayfa: 1-20
https://dergipark.org.tr/tr/pub/cusosbil

DOI: 10.35379/cusosbil.1627533

Geliş Recieved: **27.01.2025**
Kabul Accepted: **06.09.2025**

ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ ÖĞRENCİLERİNİN DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ İLE AİLE DEĞERLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİLERİN İNCELENMESİ

AN EXAMINATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN DEMOGRAPHIC CHARACTERISTICS AND FAMILY VALUES OF STUDENTS AT ÇANKIRI KARATEKIN UNIVERSITY

Hakkı KALAYCI [1], Zeynep KUYAR [2], Nisanur SEVİM [3]

Anahtar Kelimeler:
Değerler Sosyolojisi,
Demografi,
Gençlik

Keywords:
Sociology of Values,
Demography,
Youth

[1] Dr. Öğretim Üyesi, Çankırı Karatekin Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, hakkikalaycı@karatekin.edu.tr, ORCID: 0000-0003-1139-5717

[2] Doktora Öğrencisi, Çankırı Karatekin Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, zeykkuu@gmail.com, ORCID: 0009-0001-1275-5174

[3] Doktora Öğrencisi, Çankırı Karatekin Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, nisanur.14sevim@gmail.com, ORCID: 0000-0003-2221-3886

Alıntılamak için/Cite as:
Kalaycı H., Kuyar Z. ve Sevim N. (2026) Çankırı Karatekin Üniversitesi Öğrencilerinin Demografik Özellikleri İle Aile Değerleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, s. 1-20

ÖZ

Araştırma, belirli demografik özelliklerle belirli aile değerleri arasındaki ilişkiyi üniversite öğrencileri üzerinden konu edinmektedir. Demografik özellikler kişilerin yaşam durumları hakkında bilgiler verir. Değerler de hayatı ve toplumu temsil eden anlayış, inanç ve kültürel unsurları içeren olgulardır. Bu bağlamda araştırmanın sorusu "Aile değerleri ve demografik özellikler arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?" şeklindedir ve bu soruya yanıt vermek araştırmanın amacını oluşturmaktadır. Bu çerçevede araştırmanın hipotezi "H1: Üniversite öğrencilerinin, demografik özellikleri aile değerlerini etkiler." biçimindedir. Örnekleme ulaşmada kotalı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Veriler Google Formlar üzerinden yapılan çevrim içi anketler yoluyla toplanmıştır. Aile değerlerini ölçmek için "Aile Değerleri Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini 18-26 yaş aralığında olan 246 lisans öğrencisi oluşturmaktadır. Analiz için veriler SPSS'e aktarıldıktan sonra betimsel analizler ve hipotez testleri yapılmıştır. Araştırmanın sonucunda cinsiyet 13, aylık gelir 5, aile üye sayısı 4, fakülte 3, sınıf 3, ebeveynin medeni durumu 3, ait hissedilen sınıf 2, yaşanılan yerleşim türü 1 ve yaş 1 adet alt faktörle anlamlı farklılık göstermiştir.

ABSTRACT

The research examines the relationship between certain demographic characteristics and certain family values among university students. Demographic characteristics provide information about individuals' life circumstances. Values are phenomena that include understandings, beliefs and cultural elements that represent life and society. In this context, the research question is "Is there a significant relationship between fami-ly values and demographic characteristics?" and answering this question constitutes the purpose of the research. In this context, the research hypothesis is "H1: The de-mographic characteristics of university students influence family values." Quota sam-pling method was used to reach the study sample. Data were collected through online surveys conducted via Google Forms. "Family Values Scale" was used to measure participants' family values. The research sample consisted of 246 undergraduate students between the ages of 18-26. After the data was transferred to SPSS for analy-sis, descriptive analyses and hypothesis tests were conducted. As a result of the re-search, gender showed significant differences across various sub-dimensions of fami-ly values: gender (13 sub-dimensions), monthly income (5), number of family mem-bers (4), faculty (3), academic year (3), parents' marital status (3), perceived social class (2), type of residential area (1), and age (1).

GİRİŞ

Değerler; bireylerin davranışlarını belirli toplumsal standartlar çerçevesinde şekillendiren, toplumsal ve bireysel amaçlara yol ve yön gösteren, toplumdan topluma değişen genel ilkeler bütünüdür (Schwartz, 2009, s.25; Kapıkıran ve Gündoğan, 2016, s.622). Bireyselliğin daha başat yaşandığı, farklılıkların ve çeşitliliklerin yoğun olduğu modern toplumlarda bireyselleşen değerler dikkat çekerken, topluluk bilincinin daha baskın olduğu geleneksel toplum yapılarında ise bütünleşmenin temel araçlarından biri olarak değerler, önemli roller oynamaktadır.

Değerler, toplumu ve yaşamı anlamada önemli bir yere sahiptir. Değer; hayatın amacını, davranışların ölçütünü oluşturan inançları içermekte (TADA, 2010, s. 11) ve bu anlamda toplumsal sistemin temelini oluşturan en önemli unsurlardan birisi olarak kabul edilmektedir. Toplumdan topluma değişiklik gösteren değerler, o toplumun kimliğini oluşturmakta ve toplumsallaşma süreciyle sonraki kuşaklara aktarılmaktadır (Kalaycı, 2020, s. 24). Değerler bireylerin kimliklerini oluşturmada da etkilidir. Bireylerin kimlikleri ve buna bağlı olarak tutum ve davranışları, bireylerin hayata dair yaptıkları tercihlerinden sahip oldukları dünya görüşüne kadar bütün hayat alanları değerler çerçevesinde şekillendirilir. Bireyler ait ve sahip oldukları değerler bağlamında iyi bir insan ve başarılı bir birey olmaya çalışırlar. Değerler, bir topluma özgü ortak tarihi, kültürel, dini unsurların yaşama kattığı kuralların bütününü içerecek şekilde olduğu gibi bunlardan herhangi bir olguyu daha önemli ve öncelikli kabul etmek suretiyle de ortaya çıkabilirler. İnsanların değer dünyasına yükledikleri anlamlarda kişisel ve toplumsal deneyim, bilgi edinim pratikleri, üretilen kültürel unsurlar da etkilidir. Özellikle kültürel unsurlar, toplumsal dünyada insan eylemlerini anlamada önemli bir role sahiptir (Reese vd., 2022, s. 63). Toplumsal değerler, bir toplumun veya grubun üyelerinin paylaştığı ortak duyguların ve düşüncelerin yansımasıyla oluşan ahlaki inançları kapsadığı (Yazıcı, 2016, s. 211) gibi günlük yaşamdaki davranışlardan akraba ve komşu gibi yakın çevreyle ilişkilere oradan da hitap etme gibi en bireysel eylemleri de içermekte ve etkilemektedir (Güngör, 2015, s. 25-26). Bu bağlamda değerler, hayatı ve toplumu temsil eden anlayışlar, inançlar ve kültürel unsurları içeren olgulardır.

Ailenin bireyi yetiştirme, değerleri ve kültürü aktarmada önemli işlevleri bulunmaktadır. Aile, değerler ve normlar aracılığıyla bireyin toplumsallaşma sürecinde önemli bir rol oynayarak, toplumsal yapının oluşmasına zemin hazırlayan bir kurumdur (Giddens, 2013, s. 246; Hatipler, 2023, s. 574; Port, 2019, s. 103). Kıroğlu (2024, s. 88), aile değerlerinin toplumsal yaşamı biçimlendiren, bireylerin tercihlerine ve ihtiyaçlarına yön veren, toplum içinde paylaşılan ve nesilden nesile aktarılan tutumları içerdiğini ileri sürmektedir. İnsanların yaşam algıları ve fikirleri önemli ölçüde aileleri tarafından şekillenmekte olsa da bugün yaşadığımız dünyadaki değişimler ailenin yanında başka unsurların da bu süreçte etkili olduğunu göstermektedir. Yaşanılan çevre, eğitim (Damiroviç vd., 2021, s. 312), geleneksel ve sosyal medya (Güngör, 2015, s. 57) gibi faktörler de değerlerin oluşumunda etkili olmaya başlamışlardır. Örneğin Gerbner (akt. Bak vd., 2020, s. 491), *"kültürel göstergeler ve ekme kuramı"* çerçevesinde egemen güçlerin yönlendirebildiği televizyon gibi kitle iletişim araçlarının kişilerin fikirlerini, inançlarını, davranışlarını biçimlendirerek, kültürel yapının yeniden üretilmesinde etkin bir araç olduğunu ifade etmektedir.

Max Weber, toplumsal değişimlerin ve özelliklerin belirlenmesinde değerlere yüklenen anlamların "ideal tip"leri oluşturmada önemli bir rol oynadığını ileri sürmektedir. Durkheim, toplumsal yapıyı çözümlerken bireylerin eylemlerini yönlendirerek onaylanmasını sağlayan değerleri, "kollektif bilinç" kavramıyla ilişkilendirmektedir (Kalaycı, 2020, s. 25-26). Durkheim, kollektif bilinç ile toplumsal dayanışmayı ilişkilendirir: Toplumsal dayanışmayı etkileyen, kişilerin davranışlarını düzenleyen ve denetleyen ahlak ve değerlerdir. Bunlar, toplumun paylaştığı ve üzerinde konsensus sağlanmış bir yapı oluşturmaktadır. Bu durum, mekanik dayanışmanın olduğu geleneksel toplumda daha ön plandadır (akt. Slattery, 2014, s. 115). Tonnies ise *gemeinschaft* (cemaat) ve *gesellschaft* (cemiyet) ayrımı yaptığı kuramında bu farklı yapılara sahip toplumların değerlere atfettikleri önemin de farklılaştığını vurgulamaktadır. Bu bağlamda cemaat birincil, geleneksel ve bütünleşen değerleri

içerirken*;* cemiyet ise ikincil ve modern değerleri içermektedir (akt. Alexander & Seidman, 2017, s. 92). *Gemeinschaft*, sanayi öncesi geleneksel toplumları yansıtan dayanışma ve samimiyetin olduğu topluluktur. *Geselschaft* ise hukuk, ekonomi ve kamuoyuna bağlı kent toplumlarını yansıtan bir kategoridir (Bozkurt, 2020, s. 163-164).

Demografik çerçevede değerler, Bourdieu'nun *sermaye* ve *habitus* kavramları de ile ilişkilendirilebilir. Habitus, kişilerin yaşamını sürdürdüğü toplumsal alanı şekillendirerek yeniden inşa ettiği yapıyı ifade etmektedir (Öksüz Karademir & Kaya, 2020, s. 648). Bununla birlikte habitus, pratikleri üreten ve sınıflandıran yaşam stilini oluşturan toplumsal dünyanın da bir temsilidir (Bourdieu, 2015, s. 254). Bourdieu'ya (2015, s. 16) göre *sermaye* hem iktisadi hem de kültürel unsurları birleştiren sınıflara ilişkin fonksiyonlardır. Bu bağlamda kişi kültürel sermayesini ailesi tarafından aktarılan değerler ve eğitimin aracılığıyla edinmektedir. Çocukların resim ya da müzik gibi sanatsal faaliyetlere katılımı, spor aktiviteleri, kitap okuma, geziye katılma gibi etkinlikler kültürel sermayenin gelişmesine yardımcı olan faktörlerdir (Yanıklar, 2010, s. 125). S*osyal sermaye,* değerleri ve saygınlığı içeren modern ilişkileri biçimlendiren sermaye olarak tanımlanmaktadır (Bourdieu, 2015, s. 184; Tan, 2021, s. 2018). *Ekonomik sermaye* miras, alınan maaş gibi unsurları kapsarken, *simgesel sermaye* ise simgesel/sembolik değerleri içermektedir (Kaplan & Yardımcıoğlu, 2020, s. 35). Bu bağlamda değerler, habitus ve var olan sermayelerden etkilenmekte ve onları da etkilemektedir.

Birçok kaynaktan beslenen değerler, nesilden nesile aktarılırken gerçekleşen değişimler, yaşanılan zamana adaptasyonu sağlarken, aynı zamanda çatışmalara da neden olabilmektedir. Geleneksel toplumlarda bu çatışmalar daha az görünürken, modern toplumlarda ise değerlere ilişkin daha çeşitli çatışmalar yaşanabilmektedir (Aksan, 2016, s. 432). Bu durum ise yaşanılan kültürde çatışmalara sebep olarak anomi, düzensizlik ve topluma uyum sağlamada zorluk gibi durumlara neden olabilmektedir (Güngör, 2015, s. 189-200). Örneğin Inglehart, kuşaklar arasında değerlerin değiştiğini, *materyalist ve postmateryalist değerler* kavramları üzerinden ifade etmektedir. Yaşlı kuşaklarda güvenli olmayan ve sınırlı kaynakların olduğu şartlar, materyalist değerleri öncelikli hale getirirken; genç kuşakların daha refah ve güvenli şartlarda yetişmeleri onları uyumlu, kendilerini ifade edebilen, daha esnek olan postmateryalist değerlere daha yakın bir konumda tutmaktadır (akt. Halis Öztürk, 2020, s. 395).

Eğitim, yaşama ve topluma dair gereksinim duyulan bilgilerin ve iyi davranışların kazandırıldığı önemli kurumlardan biri olarak ifade edilmektedir. Bozkurt (2020, s. 290) eğitimi, bilgilerin ve becerilerin nesilden nesile aktarılarak kişide istendik davranışların kazandırılması olarak ifade etmektedir. Eğitim, birey ve toplum arasında sosyalleşmeyi ve bütünleşmeyi sağlayan köprü işlevine sahip önemli bir kurumdur (Sallan Gül vd., 2020, s. 363-364). Üniversite öğrencileri için değerler, yaşadığı yerden okumak için başka bir yere gitmesi, orada yeni arkadaşlıklar edinmesi ve farklı kültürlerle karşılaşmasıyla değişime uğrayabilmektedir (Korkmaz, 2013, s. 51; Akbaş, 2024, 189-200). Dolayısıyla üniversite öğrencilerinin deneyimleri ve sosyal çevreleriyle etkileşimleri, onların değerlere yönelik bakış açılarını değiştirmelerine neden olabilmektedir. Bu bağlamda bu araştırma üniversite öğrencilerinin aile değerlerini ve aile değerlerinin demografik özelliklere göre farklılaşıp farklılaşmadığını ele alan bir alan incelemesidir.

LİTERATÜR TARAMASI

Yaptığımız bu çalışmada kullanılan ölçek, Erkol ve Şahin'in (2021) Dumlupınar Üniversitesi'nde 497 üniversite öğrencisiyle yaptıkları çalışmalarında da kullanılmış ve özetle şu sonuçlara ulaşılmıştır: Öğrencilerin şiddeti meşru görme eğilimleri oldukça düşüktür. Öğrenciler akraba ilişkilerine önem vermekte ve aileye duygusal bağ atfetmektedirler. Aileyi genel olarak geleneksel bağlamda değerlendirdikleri görülen araştırma bulgularında, kadın rollerine ilişkin geleneksel değerlerden uzaklaşma eğiliminin arttığı bulgusu dikkat çekmektedir. Kadın öğrenciler, ailede karar alma sürecinin demokratik/katılımcı olması gerektiği konusunda erkeklerden daha fazla eğilim göstermektedir. Fakülteler bazında dikkat çeken bulgularda ise Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencileri, diğer bölümlere göre anne-çocuk ilişkisine daha az önem atfederken İslami İlimler Fakültesi öğrencileri, cinsellikle ilgili konularda daha az serbestlikten yanadırlar. Ebeveynleri sağ ve birlikte olan öğrenciler, aile değerlerinde daha geleneksel eğilimler gösterirken,

ebeveynleri sağ ve ayrı olanlar veya bir ebeveyni sağ olmayanlar, aile değerlerinde daha az geleneksel eğilimler göstermektedirler. Annesi ev hanımı olan öğrenciler, aileye duygusal bağlılığa ve çocuk bakımına daha fazla önem vermektedirler.

Aynı ölçeğin kullanıldığı Özyürek ve Aydın'ın (2021) araştırması, kırsal ve kentsel bölgelerde yaşayan kadınların değerlerini incelemiştir. Kırsalda yaşayan kadınlar, kentte yaşayanlara göre aile değerlerini daha geleneksel olarak değerlendirmiş, çocuk bakımı ve yetiştirme rollerine daha fazla önem atfetmiş, demokratik katılımı desteklemiş, aileyi sosyal ve ekonomik bir yapı olarak görmüş, akraba ilişkilerine daha fazla önem vermiş ve geniş aileye olumlu yaklaşmıştır. Kentte yaşayan kadınlar, geleneksel toplumun sınırladığı örneğin cinsellikle ilgili konularda daha özgürlükçü olmuş, geleneksel olmayan değerlere daha fazla önem vermiş, eşler arası sadakatin daha fazla önemsenmiş olduğu görülen araştırmada ilginç bir şekilde bazı durumlarda aile saadeti için şiddet meşru görülmüştür. Araştırmada kadınların çalışma durumu, yaşı, öğrenim düzeyi, evlilik süresi ve çocuk sayısı gibi faktörlerin aile değerlerine bakışlarında anlamlı farklılıklar oluşturduğu tespit edilmiştir.

Şahin'in (2019) araştırmasında ise farklı sosyokültürel yapılardan gelmiş bireylerin aile değerleri ve aile bütünlük duyguları araştırılmıştır. Araştırmada kadınların, anne-çocuk ilişkisi ve farklı yaklaşımlar puanları, yani geleneksel olmayan değerler puanları erkeklerden daha yüksek bulunmuştur. Erkekler ise evliliğe bakış, geleneksel aile değerleri, geleneksel kadın rolleri, karar alma süreçleri ve şiddet alt boyutlarında kadınlardan daha yüksek puan almıştır. Anne-çocuk ilişkisi yaş ilerledikçe daha güçlü değerlere işaret etmektedir. Çocuk sayısı arttıkça geleneksel değerlerin güçlendiği anlaşılmaktadır. İki veya daha fazla çocuğu olan bireylerin geleneksel aile değerleri, anne-çocuk ilişkisi ve çocuğun değeri alt boyutlarında daha yüksek puanlara sahip olduğu görülmüştür. Eğitim düzeyi, gelir durumu ve kurum türü gibi sosyokültürel değişkenler aile değerlerini etkileyen önemli faktörler arasında yer almaktadır. Bir diğer çalışma Özyürek vd. (2019) tarafından yapılmıştır, bu araştırmada aile değerlerinin cinsiyet, yaş, öğrenim düzeyi, meslek ve çocuk sayısına göre farklılaştığı belirlenmiştir. Bu ölçeği kullanan araştırmacılardan biri de Polat'ın (2020) yüksek lisans tezidir; Şentürk ve Tuğrut (2011) ise bu ölçekten bir makale yayınlamışlardır.

Türkiye'de üniversite, genel olarak aile evinden bir kopuşu ve bireyin hayatında ailenin etkisinin azaldığı bir dönemi ifade etmektedir. Aileden gelen değerlerin mevcut olduğu ancak bireyin kendisinin düşünceleriyle bu mevcut değerleri karşılaştırma ve değerlendirme yaptığı bir dönemdir bu dönem aynı zamanda. Bu noktada kişinin yaşı, ekonomik geliri, nerede yaşadığı, kaçıncı sınıfta olduğu gibi demografik özellikleri değerlere bakışta farklılıklar meydana getirebilmektedir. Bu araştırma ile üniversitede okuyan öğrencilerin aile değerlerinin incelemesi ile mevcut ailenin yapısı ve bu yapının gelecekte alacağı muhtemel formları tahmin etme bağlamında yararlı olacağı çok açıktır. Literatürde Çankırı'da ve Çankırı Karatekin Üniversitesi'nde (ÇAKÜ) bu konu hakkında yapılan bir çalışma bulunamamıştır ve bu bakımdan da araştırma özgün bir çalışma niteliğindedir.

YÖNTEM

Bu araştırma nicel araştırma deseni çerçevesinde tasarlanmıştır. Araştırmanın evreni Çankırı Karatekin Üniversitesi lisans öğrencilerinden, örneklemi ise 246 lisans öğrencisinden oluşmaktadır. Örnekleme ulaşmada kotalı örnekleme kullanılmıştır. Daha yüksek temsil gücüne sahip olan bu teknikte daha ileri ve karmaşık olan alt grupların evrendeki temsil güçleri hesaplanarak her bir alt grup için belirli sayıda kota belirlemesi yapılmıştır. Kotalı örneklemede; katılımcılara ilişkin belirli sınırlar vardır, bazı farklılıkların örneklemde bulunmasını garantiler ve evren hakkında bir fikir sunar ancak diğer yandan nüfusun tüm özelliklerini doğru biçimde temsil etmesinin zor olduğu bilinmektedir (Neuman, 2016). Diğer yandan rastlantısal örnekleme yönteminden daha güvenilirdir (Güven, 2017). Araştırmada UNESCO'nun gençlik tanımı esas alınmıştır ve bu tanımda gençler 18-24 yaş aralığındadır (UNESCO, 2020). Ancak üniversitedeki öğrencilerin, mezuna kalarak veya başka sebeplerle belirli bir süre sonra üniversiteye yerleşmesi gibi durumlar göz önünde bulundurulduğunda, örneklemin evreni daha iyi temsil edebilmesi için yaş aralığı, 18-26 olarak belirlenmiştir. Araştırmanın sorusu *"Aile değerleri ve demografik özellikler arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?"* şeklindedir ve bu soruya

yanıt vermek araştırmanın amacını oluşturmaktadır. Bu çerçevede araştırmanın hipotezi "H_1: Üniversite gençlerinin demografik özellikleri aile değerlerini etkiler." biçiminde oluşmuştur.

Araştırmada nicel yönteme uygun olarak verilerin toplanması için anket tekniği seçilmiştir. Anket, yapısı gereği kaba ve ortalama bilgileri sağlamaktadır (Güven, 2017). Anketler, insanlara önceden tasarlanmış sorular sormayı ve genellikle katılımcıların belirlenen cevaplar üzerinden seçenek yapmalarını içerir ve bu yönüyle cevapların istatistikler hesaplanabilmesi, sayısal kodlara dönüştürülmesi ve istatistiksel analiz yapılması için elverişlidir (Gordon, 2020). Anket tekniği araştırmanın örneklem büyüklüğü nedeniyle ve istatistiki hesaplamalar yapılabilmesi için seçilmiştir.

Anket iki bölümden oluşmaktadır: Birinci bölümde "Katılımcıların Demografik Profili" yer almakta ve ikinci bölümde de "Aile Değerleri Ölçeği (ADÖ)" yer almaktadır. ADÖ; T.C. Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü tarafından yayınlanan *Medya Profesyonellerinin ve Medyanın Aile Algısı* (2010) adlı araştırmada geliştirilmiştir. Aile Değerleri Ölçeği'nin proje ekibi tarafından geliştirildiği literatürde yer almaktadır (Ekşi vd., 2010). *"Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğünün 'Türkiye'de aile değerleri araştırması' adlı araştırmasında veri toplama aracı geliştirilirken temel teşkil etmiştir"* (Ekşi vd., 2015, s. 52). Ölçeğin gerçekleştirilen iç tutarlık analizleri sonucunda toplam **alpha katsayısı (güvenirlik katsayısı) 0.89** olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin alt boyutlarının alpha katsayıları 0.89 ile 0.99 arasında değişmektedir. Ölçek 13 alt boyut ve 59 maddeden oluşmaktadır (Ekşi vd., 2015, s. 52). Ayrıca ölçek, sosyo-demografik değişkenler arasında karşılaştırma yapılmasına imkân vermektedir (TADA, 2010, s. 217).

Ölçekte 59 maddeden 20'si ters kodlanmış olarak uygulamaya koyulmuştur. Ters kodlanan ifadeler *"d38, d52, d26, d14, d16, d54, d40, d41, d18, d19, d55, d58, d45, d23, d9, d44, d8, d36, d59, d11"* şeklindedir. Verilerin analizi için anketlerden elde veriler, SPSS 22.0 paket programına aktarıldıktan sonra ilk olarak örneklemin demografik özellikleri sunulmuştur. Daha sonra demografik özellikler ile aile değerleri arasındaki ilişkinin anlamlı olup olmadığına bakmak için hipotez testleri yapılmıştır.

Araştırma; ÇAKÜ'de yapıldığından ÇAKÜ öğrencilerini kapsamaktadır. Örnekleme kotalı örnekleme ile ulaşıldığından, veriler Çankırı Karatekin Üniversitesi gençleri için fikir vermektedir ve bu araştırmanın ilk sınırlılığını oluşturmaktadır. Araştırmanın diğer bir sınırlılığı ise sadece lisans öğrencilerini ele almasıdır. Sadece lisans öğrencilerini ele almasının nedeni örnekleme ulaşılabilirlik ve öğrencilerin büyük çoğunluğunun lisans öğrencisi olmasıdır. Üçüncü sınırlılık ise örneklemin 18-26 yaş aralığında gençlerden seçilmesi nedeniyle bu yaş aralığındaki üniversite öğrencilerini kapsam dışı bırakmasıdır. Son olarak veriye ulaşmada anket tekniğinin kullanılması ve anketin belirli kalıplara bağlı olarak bilgi sağlaması bu araştırmanın diğer bir sınırlılığıdır. Bu makalenin etik kurul onayı Çankırı Karatekin Üniversitesi Etik Kurulu'ndan 25.10.2024 tarihinde 46 no'lu toplantıda alınmıştır. Bilgilendirilmiş gönüllü onam formu kapsamında katılımcılardan anketin başında onay alınmıştır.

ARAŞTIRMA BULGULARI

Araştırmaya katılan katılımcılarının 155'i kadın ve 91'i erkektir. Kadın katılımcıların daha fazla olmasının sebebi karakteristik olarak erkek katılımcıların araştırmaya katılmaya daha az istekli olmalarından kaynaklanmıştır. Katılımcıların yaşları 18-26 yaş aralığında değişmektedir. Yaş profillerine bakıldığında sivrilme 21 yaş (%24,5) grubunda olmakla birlikte genel yoğunluk 19-22 yaş aralığındadır (%76,8).

Hazırlık sınıf düzeyi ile 5 ve üzerindeki sınıf düzeyleri arasında farklılık gösteren sınıf düzeylerine bakıldığında ise dağılımın genel olarak dengeli dağıldığı; en yüksek katılıcı gruplarının 1. sınıf (%30,1) ve 2. sınıf öğrencilerinden (%28,9) olduğu görülmüştür. Hazırlık sınıfı (%0,4) ve 5 ve üzeri sınıf düzeyi (%3,7) ile en düşük katılımın gerçekleştiği sınıf düzeyleridir. Katılımcıların %32,9'u büyükşehirde, %28'i ilde, %25,6'sı ilçede, %11,4'ü köyde ve %2'si kasabada hayatlarının büyük bir kısmını geçirmişlerdir.

Katılımcıların mevcut aile üye sayılarının dağılımına bakıldığında; çoğunlukla 4 kişiden (%61,4) oluşmaktadır.

Bunun yanında 6 kişi ve üzeri aile üyesine sahip olan katılımcılar %28'dir. 3 kişilik aileler %8,5 ve 2 kişilik aileler %2'dir. Tek kişilik ve beş kişilik aileler bulunmamaktadır. Toplam kardeş sayıları ise genel olarak ideal çocuk sayısı kabul edilen 2 kardeş (n=85) ile en yüksek frekansa sahip olduğu görülmektedir (%34,6). Bunu 3 kardeş (%30,1) ve 4 kardeş (%15) takip etmektedir. Katılımcıların ebeveynlerinin %90'a yakınının araştırma esnasında beraber ve evli olduğu görülmektedir. Diğer yandan katılımcıların ebeveynlerinin boşanmış olması veya vefatından dolayı bazı ailelerde ebeveyn eksiklikleri dikkati çekmektedir. Katılımcıların ebeveynlerinden %7,3'ü boşanmış ve %4,1'inin babası vefat etmiş ve %0,8'inin annesi vefat etmiştir. Tablo 1'de katılımcıların fakültelere göre dağılımı yer almaktadır.

Tablo 1: Fakülte

	Frekans (n)	Yüzde (%)
Sağlık Bilimleri Fakültesi	34	13,8
İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi	63	25,6
Mühendislik Fakültesi	30	12,2
Fen Fakültesi	20	8,1
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	20	8,1
Diş Hekimliği Fakültesi	9	3,7
Hukuk Fakültesi	52	21,1
İslami İlimler Fakültesi	3	1,2
Orman Fakültesi	8	3,3
Sanat, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi	7	2,8

Tablo 1'de yer alan katılımcıların fakültelerine göre dağılımına bakıldığında geniş bir fakülte yelpazesi dikkati çekmektedir. İnsan ve Toplum Bilimleri (%25,6), Hukuk Fakültesi (%21,1), Sağlık Bilimleri Fakültesi (%13,8) ve Mühendislik Fakültesi (%12,2) en çok katılımın sağlandığı fakültelerdir. Tablo 2'de ise katılımcı öğrencilerin aylık gelirleri ve kendilerini ait hissettikleri sınıf dağılımı yer almaktadır.

Tablo 2: Aylık Gelir ve Ait Hissedilen Sınıf

Aylık Gelir	**Frekans (n)**	**Yüzde (%)**
0-3000 TL	82	33,3
3001-6000 TL	79	32,1
6.001- 9.000 TL	30	12,2
9.001- 12.000 TL	25	10,2
12.001- 17.000 TL	8	3,3
17.001- 22.000 TL	4	1,6
22.001 TL ve daha yukarısı	18	7,3
Ait Hissedilen Sınıf	**Frekans (n)**	**Yüzde (%)**
Alt	74	30,1
Orta	164	66,7
Üst	8	3,3

Katılımcı öğrencilerin kendi aylık gelirlerine ilişkin Tablo 2'nin verilerinin dağılımına bakıldığında; %33,3 ile 0-3000 TL ve %32,1 ile 3001-6000 TL arasında yoğunlaştığı görülmektedir. Bu durum katılımcıların aylık gelirlerinin düşük olduğuna işaret eder görülebilir ve bunun en büyük sebebinin katılımcıların öğrencilerden oluşmasından kaynaklandığı tahmin edilebilir. Katılımcıların kendilerini ait hissettikleri sınıfların dağılımına bakıldığında bireysel düşük gelirlerine rağmen %66,7'lik bir oranla orta sınıf ön plana çıkmıştır. Katılımcılar kendilerini ait hissettikleri sınıfı, ailelerinin konumuyla ya da sadece kendi bireysel gelirleri üzerinden değerlendirebilirler. Bu nedenle denilebilir ki bireylerin hangi sınıfa ait hissettikleri sadece kendi gelirleri üzerinden değil, ailenin konumu üzerinden yapılmış olabilir.

Araştırmaya katılan katılımcılara kaç senedir Çankırı'da yaşadıkları sorulmuştur. Katılımcıların Çankırı'da yaşama sürelerinde en yüksek frekans *1 yıldan daha az bir süredir* (%27,6) olmuştur. Araştırmaya katılan en yoğun sınıfın birinci sınıflar olduğu düşünüldüğünde bu beklenen bir sonuçtur. Bir şehrin değerlerine alışmanın söz konusu olduğunu düşünüldüğünde, araştırmadaki katılımcıların aile değerlerinin, henüz bireyselleşme ve çevre etkisinden ziyade kendi kök ailelerinin etkisini daha çok yansıttığı düşünebilir. Değerlerin değişiminin uzun bir süre aldığı

düşünüldüğünde, 4 yıl üzerinde Çankırı'da yaşayan ve Çankırılı olmayan katılımcıların yüzdesi toplamda sadece %15,4'lik bir kesimi oluşturmuştur. Yukarıda yapılan tanımlayıcı değerlendirmelerden sonra analitik istatistiki yorumlamalara geçilmektedir, önce bazı yöntemsel açıklamalara değinilecektir.

Normallik Dağılımları

Hipotez testleri yapılmadan önce verilerin normal dağılıp dağılmadığına bakmak gerekmektedir. Likert tipteki ölçeklerin normalliklerine bakmak için çarpıklık ve basıklık değerlerine bakılmaktadır (Leung, 2011). Bağımsız örneklem T testinde verilerden birisi aralıklı ve/veya oran ölçeğinde (sürekli) olmalı ayrıca normal dağılmalıdır; diğer veri ise ikili kategorik olmalıdır; yine aynı koşullarda normal dağılmayan verilerde ise Mann Whitney U testi kullanılmalıdır. Biri, iki ve üzeri kategorik veriden oluşan ve diğeri ise eşit aralıklı olan veriler için normal dağılımda Tek Yönlü ANOVA; normal dağılmayanlarda ise Kruskall Wallis testi yapılmalıdır (Aron vd., 2006). Normal dağılım birkaç farklı yöntemle kontrol edilebilir, ancak likert ölçeklerde çarpıklık ve basıklık değerlerine bakılması önerilmektedir. Literatürde çarpıklık ve basıklık değerleri +1 ve -1 arasında olduğunda, normal dağılım olduğu şeklinde yorumlanır (Hair vd., 2013). Aile Değerleri Ölçeği'nden alınan likert tipteki soruların basıklık ve çarpıklık değerlerinin hepsine bakılmıştır ve iki tanesi örnek olarak Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3: Basıklık ve Çarpıklık Değerlerine Göre Aile Değerleri Maddelerinin Temsili Normallik Tablosu

		İstatistik
15. Eşler akrabalarına ayıracakları zaman konusunda hem fikir olmalıdırlar. (Akraba İlişkileri)	*Basıklık*	-1,536
	Çarpıklık	1,740
16. Çocuk bakımında birinci derecede sorumlu annedir. (Anne-Çocuk İlişkisi)	*Basıklık*	**,315**
	Çarpıklık	**-,974**

Çarpıklık ve basıklık değerlerine göre *16, 18, 20, 21, 23, 24, 29, 32, 33, 34, 36, 38, 40, 41, 43, 46, 53, 56, 58, 59, 61, 62, 64, 65, 66, 68, 71, 73* numaralı ifadeler normal dağılıma sahip olup bağımsız örneklem T test ve ANOVA testi yapmaya uygundur. *15, 17, 19, 22, 25, 26, 27, 28, 30, 31, 35, 37, 39, 42, 44, 45, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 54, 55, 57, 60, 63, 67, 69, 70, 72* numaraları ifadeler normal dağılma sahip değildir. Bu durumda Mann-Whitney U ve Kruskall-Wallis testlerine uygundur.

Hipotez Testleri

Araştırmanın hipotezi "H_1: Üniversite gençlerinin demografik özellikleri aile değerlerini etkiler." şeklindedir. bu bağlamda istatistiksel hipotez testleri yapılmıştır. Grup ve sıra ortalamalarının yorumlanması buradaki açıklamalara göre yapılmıştır. RC yazan soru sayıları ters kodlanmış ifadelerdir. Ters kodlama 1'in 5'e, 2'nin 4'e, 3'ün 3'e, 4'ün 2'ye, 5'in 1'e kodlanması şeklinde yapılmıştır. Ölçeğin alt boyutlarının puanlanması aşağıdaki gibidir (TÖAD, 2010):

"***Akraba İlişkileri:*** *Beş maddeden oluşan bu alt boyuttan yüksek puan alınması akraba ilişkilerine önem verilmesi ve geniş aileye ilişkin olumlu bakışı göstermektedir.* ***Anne-Çocuk İlişkisi:*** *Beş maddeden oluşan bu alt boyuttan yüksek puan alınması çocuk bakımı hususunda anneye atfedilen önemin arttığını, güçlü anne-çocuk bağlantısı olması gerektiğini göstermektedir.* ***Cinselliğe Bakış:*** *Beş maddeden oluşan bu alt boyuttan yüksek puan alınması cinsellikle ilgili konularda daha fazla serbestlikten yana olma anlamına gelmektedir. Çocuğun Değeri: Beş maddeden oluşan bu alt boyuttan yüksek puan alınması, ailede çocuk yetiştirme rolüne daha fazla önem verilmesi gerektiği şeklinde yorumlanmaktadır.* ***Duygusal Bağ:*** *Dört maddeden oluşan bu alt boyuttan yüksek puan alınması, aileye duygusal bağlılığın arttığı şeklinde yorumlanmaktadır.* ***Evliliğe Bakış:*** *Beş maddeden oluşan bu alt boyuttan yüksek puan alınması evlilik ve evlilik kurumuna verilen önemi göstermektedir.* ***Geleneksel Aile Değerleri:*** *Beş maddeden oluşan bu alt boyuttan yüksek puan alınması, ailenin konvansiyonel olarak değerlendirildiğini göstermektedir.* ***Kadın Rolleri:*** *Beş maddeden oluşan bu alt boyuttan yüksek puan alınması, kadının konvansiyonel bakış açısı ile değerlendirildiğini göstermektedir.* ***Karar Alma Süreçleri:*** *Beş maddeden oluşan bu alt boyuttan yüksek puan alınması, ailede karar alma sürecinin demokratik/katılımcı olması gerektiği şeklinde yorumlanmaktadır.* ***Farklı Yaklaşımlar:*** *Beş maddeden oluşan bu alt boyuttan yüksek puan alınması,*

konvansiyonel olmayan değerlerin daha fazla benimsendiği şeklinde yorumlanmaktadır. ***Sadakat:*** *Tamamı ters puanlanan toplam üç maddeden oluşan bu alt boyuttan yüksek puan alınması, eşler arası sadakate verilen önemin artması şeklinde yorumlanmaktadır.* ***Sosyoekonomik Değer:*** *Beş maddeden oluşan bu alt boyuttan yüksek puan alınması, ailenin daha çok sosyal ve ekonomik bir yapı olarak algılanması eğilimi şeklinde yorumlanmaktadır. Şiddet: İki maddeden oluşan bu alt boyuttan yüksek puan alınması, "aile saadeti" için şiddeti meşru görme olarak yorumlanmaktadır.*" (TÖAD, 2010)

Cinsiyet faktörüne göre normal dağılım gösteren aile değerlerin faktörlerinden, anlamlı olarak farklılaşanlardan ikisi örnek olarak *(p<0,05)* Tablo 4'te yer almaktadır:

Tablo 4: Cinsiyet ile Aile Değerlerine İlişkin Bağımsız Örneklem T Test ve Grup Ortalamaları

	p	Grup Ortalaması ($\bar{X}$)	
16. Çocuk bakımında birinci derecede sorumlu annedir. (Anne-Çocuk İlişkisi)	**,004**	*Kadın*	2,4194
		Erkek	2,9341
18. Aileler mutlaka çocuk sahibi olmalıdırlar. (Çocuğun Değeri)	**,000**	*Kadın*	2,0323
		Erkek	2,8132

Buradan elde edilen verilere göre erkekler; çocuk bakımında annenin birinci derece sorumlu olduğuna (*p*= 0,004, $\bar{X}$=**2,9341**>2,4194) kadınlardan daha fazla katılmışlardır. Ailelerin mutlaka çocuk sahibi olması gerektiğine (*p*=0,000, $\bar{X}$=**2,8132**>2,0323), evlenmenin hayatın önceliklerinden biri olduğuna (*p*=0,000, $\bar{X}$=**3,0659**>2,0581), eşlerden her birinin, diğerinin çıkarını kendi çıkarının önüne koyması gerektiğine (*p*=0,011, $\bar{X}$=**3,4176**>3,0452), evliliğin sosyal bir statü aracı olarak kullanılabileceğine (*p*=0,002, $\bar{X}$=**2,8022**>2,2839), eşin anne-babasının bakımını üstlenilebileceğine (*p*=0,035, $\bar{X}$=**3,7143**>3,3677), çocukların sağlıklı büyüyebilmesi için anne- babanın birlikte olması gerektiğine (*p*=0,001, $\bar{X}$=**4,2088**>3,6387), ailenin geleneksel yapısının korunması gerektiğine (*p*=0,000, $\bar{X}$=**3,7582**>3,1226), çocukların aile büyüklerinin olduğu ortamlarda daha iyi yetiştirildiğine (*p*=0,001, $\bar{X}$=**3,7253**>3,1548) kadınlardan daha fazla katılmaktadır. Bu bağlamda erkeklerin genel olarak geleneksel aile değerlerine daha yakın olduğu söylenebilir. Kadınlar; evde son sözü babanın söylemesi gibi bir durumun gerekmediğine (*p*=0,000, $\bar{X}$=**4,4516**>2,9560), çalışan bir annenin, çalışmayan bir anne kadar çocuklarıyla sıcak bir ilişki kurabileceğine (*p*=0,000, $\bar{X}$=**4,1419**>3,4945), kızların flört etmesinin onların kişisel gelişimini destekleyeceğine (*p*=0,036, $\bar{X}$=**2,7032**>2,3626), evlilikte aile büyüklerinin görüşlerine (*p*=0,000, $\bar{X}$=**3,8581**>3,1429), çocuklar küçükken annelerin işlerine ara vermesi gerektiğine (*p*=0,000, $\bar{X}$=**2,9290**>2,2967) erkeklerden daha fazla katılmaktadır. Kadınlarda ise durum modern ve geleneksel arasındadır, zira çalışan annelerin de çalışmayanlar kadar sıcak ilişkiler kuracağına da çocuklar küçükken annelerin işe ara vermeleri gerektiğine de erkeklerden daha fazla katılmışlardır.

Tablo 5'te ise normal dağılmayan likert tipi ölçek sorularında kadın ve erkek cinsiyet gruplarının anlamlı farklılıklarına *(p<0,05)* ilişkin dağılıma ikisi örnek olarak verilmiştir.

Tablo 5: Cinsiyet ile Aile Değerlerine İlişkin Mann-Whitney U Testi ve Sıra Ortalamaları

	Mann-Whitney U	p	Sıra Ortalaması ($\bar{R}$)	
15. Eşler akrabalarına ayıracakları zaman konusunda hem fikir olmalıdırlar. (Akraba İlişkileri)	5843,500	**,012**	*Kadın*	131,30
			Erkek	110,21
17. Genç erkeklerin evlilik öncesi cinsel ilişki kurmasında sakınca görmüyorum. (Cinselliğe Bakış)	5321,000	**,000**	*Kadın*	112,33
			Erkek	142,53

Bu testten çıkan sonuçlara göre kadınlar; akrabalara ayrılacak vakit konusunda aynı fikirde olmaya (*p*=0,002, $\bar{R}$=**131,30**>110,21), ev kadını olmanın, çalışmak kadar tatmin edici olduğuna (*p*=0,002, $\bar{R}$=**133,82**>105,92), evlat edinme hakkının sadece evli çiftlere özel olmaması gerektiğine (*p*=0,026, $\bar{R}$=**131,04**>110,65), aileyle ilgili kararların ortak alınması gerektiğine (*p*=0,000, $\bar{R}$=**138,85**>97,35), erkeklerin kaçamaklarının hoş görülemeyeceğine (*p*=0,000, $\bar{R}$=**136,31**>101,69), evlilikte sevginin daha az önemli olduğuna (*p*=0,029, $\bar{R}$=**129,87**>112,65) erkeklerden daha fazla katılmaktadır.

Burada da yukarda görülen karma yapı devam etmektedir. Modern olarak ele alabileceğimiz evlat edinmenin sadece evli çiftlere özel olmaması gerektiği, erkeklerin kaçamaklarının hoş görülmemesi, aynı fikirde olmanın yanı sıra ev kadını olmanın çalışmak kadar tatmin edici olduğu, evlilikte sevginin daha az önemli olduğu gibi unsurlar ise geleneksel olarak değerlendirilebilir.

Erkekler; kadınların kaçamaklarının hoş görülemeyeceğine (p=0,004, $\bar{R}$=**138,85**>114,49), erkeklerin evlilik öncesi cinsel ilişki kurmasının sakıncası olmadığına (p=0,000, $\bar{R}$=**142,53**>112,33), zor zamanlarda gideceği ilk kişinin eşi olması gerektiğine (p=0,010, $\bar{R}$=**137,32**>115,38), ülkede işsizlik olması durumunda önceliğin erkeklere verilmesi gerektiğine (p=0,000, $\bar{R}$=**159,72**>102,24), kadınların eşlerinin şiddetlerini sineye çekmesi gerektiğine (p=0,000, $\bar{R}$=**142,19**>112,53), ailenin görevinin çocuk yetiştirmek olduğuna (p=0,017, $\bar{R}$=**137,30**>115,40), kadının evi çekip çevirmesi gerektiğine (p=0,000, $\bar{R}$=**164,62**>99,36), evliliğin sürebilmesi için şiddetin bazen kullanılabileceğine (p=0,000, $\bar{R}$=**142,70**>112,23), evli de olsa erkeklerin çapkınlık yapmaması gerektiğine (p=0,000, $\bar{R}$=**136,49**>115,87), ailesinin iyiliği için kendini feda etmeye (p=0,000, $\bar{R}$=**155,34**>104,81), çocuk sahibi çiftlerin mutsuz da olsalar evliliklerini sürdürmesi gerektiğine (p=0,000, $\bar{R}$=**158,93**>102,70), kadınların kocalarından daha erken evde bulunması gerektiğine (p=0,000, $\bar{R}$=**168,23**>97,24), çocuklar için fedakârlık yapılabileceğine (p=0,000, $\bar{R}$=**144,58**>111,12), kadının kocasına itaat etmesi gerektiğine (p=0,000, $\bar{R}$=**152,09**>106,72), ne olursa olsun evliliklerin ömür boyu sürmesi gerektiğine (p=0,000, $\bar{R}$=**152,77**>106,32) ve birlikte yaşamanın evlilik sorumluluklarına karşı uygun bir çözüm olduğuna (p=0,009, $\bar{R}$=**138,64**>114,61) kadınlardan daha fazla katılmaktadır. Erkeklere bakıldığında aileye daha fazla değer verdikleri görülebilmektedir, ailenin devamlılığı için kadının kocasına itaat etmesi, kadınların kocalarından daha önce evde bulunması gerektiği gibi geleneksel değerler de kabul edilebilir durumdadır. Bunun yanında erkekler aldatma ve çapkınlık konularını istatistiksel olarak anlamlı olacak şekilde kadınlardan daha fazla kabul etmemektedir. Paralel olarak aileye bağlılık, sadakat ve sevgiye daha fazla önem verdikleri görülmektedir.

Diğer demografik değişkenlerin gruplar arasında anlamlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığını anlamak için tek yönlü ANOVA ve Kruskal-Wallis analizleri yapılmıştır. Tek yönlü ANOVA testinin yapılması için verinin normal (bknz. Tablo 3) ve homojen dağılması *(p>0,05)* gerekmektedir. ANOVA analizinden sonra anlamlı olarak farklılık gösteren grupların *(p<0,05)* hangileri olduğunu anlamak için post hoc analizlerinden Tukey HSD testi yapılmıştır. Bu analizlerde tek yönlü ANOVA'da anlamlı olarak görülen bazı faktörler Tukey HSD'de anlamlı olarak farklılaşmamıştır. Örneğin fakülte grupları değişkenin tek yönlü ANOVA'da anlamlı farklılığı 0,043 gibi sınırdaysa, post hoc analizinde net bir farklılık görülememiştir. Tablo 6'da bunlara ilişkin temsili bilgiler yer almaktadır.

Tablo 6: Demografik Veriler ile Normal Dağılan ve Homojen Olan Aile Değerlerinin Tek Yönlü ANOVA Analizi

Bağımsız D.	Bağımlı D.	Homojenlik	ANOVA
Fakülte	*20. Evlenmek insanların hayatının en önemli önceliklerinden biridir. (Evliliğe Bakış)*	*,126*	*,043*
	65. Aile temelde ekonomik bir olgudur. (SED)	,673	**,000**
	RCs66 Bütün zamanını çocuklara ayıran anneler tükenmiş demektir. (AÇ)	,313	**,010**
	RCs68 Çocuklar ailelerinden bağımsız yaşayabilecek şekilde yetiştirilmelidirler. (ÇD)	*,605*	*,048*

Tablo 6'da görülen anlamlı sonuçlar (örn. 65- RCs66) ise post hoc testlerinden olan Tukey HSD ile analiz edilmiştir bunlara ilişkin temsili istatistikler Tablo 7'de yer almaktadır.

Tablo 7: Tek Yönlü ANOVA Testinde Anlamlı Farklılık Gösteren Gruplara İlişkin Post Hoc Tukey HSD Sonuçları

Bağımlı ve Bağımsız Değişkenler	Farklılık Gösteren Gruplar	Grup Ort ($\bar{X}$)	p
Fakülte			
65. Aile temelde ekonomik bir olgudur. (SED)	**Hukuk Fakültesi**	**2,2885**	
	İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi	3,3333	**,000**
	Mühendislik Fakültesi	3,2000	**,010**
	İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	3,5500	**,001**
RCs66 Bütün zamanını çocuklara ayıran anneler tükenmiş demektir. (AÇ)	**Mühendislik Fakültesi**	**3,0667**	
	Diğer	4,3333	**,003**

Tukey HSD testinden anlamlı çıkan farklılıklar şu şekildedir: Ailenin temelde ekonomik bir olgu olduğuna Hukuk Fakültesindeki bireyler, İTBF (p=0,000, $\bar{X}$=**2,2885**<3,3333), mühendislik (p=0,010, $\bar{X}$=**2,2885**<3,2000) ve İİBF'deki (p=0,001, $\bar{X}$=**2,2885**<3,5500) bireylerden daha az katılmaktadır. Yani Hukuk Fakültesinde okuyanlar diğer birçok fakülteye göre aileyi ekonomik bir olgudan ibaret görmemektedir. Bütün zamanını çocuklara ayıran anneler tükenmiş demektir ifadesine Mühendislik Fakültesindeki katılımcılar diğer fakültelerdeki bireylerden daha az katılmaktadır (p=0,003, $\bar{X}$=4,3333>**3,0667**). Mühendislik Fakültesinde yer alan katılımcılar diğer fakültelerde yer alanlara göre çalışmayan, ev hanımı olan ve sadece çocuklarına bakan kadınlara karşı daha olumludur. Hazırlık ve 1. sınıf öğrencileri ev kadınlarının yaşamları çerçevesinde kadın rollerini, 4. sınıf ve 5 ve üzeri sınıftakilere göre daha geleneksel bir çerçevede tanımlamaktadır. Hazırlık ve 1. sınıf öğrencileri ev kadınlarının yaşamlarını çekilmez bulma noktasına daha az katılmaktadır (p=0,015, $\bar{X}$=**2,7200**>2,0488). Bu bağlamda hazırlık ve 1. Sınıf öğrencilerinin geleneksel değerlere daha yakın oldukları görülmektedir. Büyükşehirde yaşayanlar, ilçede yaşayanlara göre ev kadınlarının yaşamlarına daha olumlu yaklaşmaktadır (p=0,046, $\bar{X}$=**2,7037**>2,1270).

6001- 9000 TL arasında aylık gelire sahip olanlar, 9001- 12.000 TL göre evlenmenin hayatın en önemli önceliklerinden biri olduğuna daha az katılmaktadır (p=0,045, $\bar{X}$=**1,9667**<3,0000). Kendini üst sınıfa ait hisseden bireyler, alt (p=0,002, $\bar{X}$=**4,0000**>2,3784) ve orta (p=0,002, $\bar{X}$=**4,0000**>2,4451) hisseden bireylere göre evliliği daha fazla sosyal ve ekonomik bir kurum olarak algılamaktadır. Kendini üst sınıfa ait hisseden katılımcılar, orta hissedenlerden (p=0,035, $\bar{X}$=**2,6250**<3,7622) daha az kendilerini ailelerine duygusal olarak bağlı hissetmektedir. Burada oluşan tabloda gelir düzeyinin ve ait hissedilen sınıfın diğer grupların çoğuyla anlamlı bir farklılık oluşturmaması sebebiyle bu araştırma için çok önemli bir faktör olmadığı söylenebilir. Ailesi 3 kişiden oluşan bireyler, 4 kişi (p=0,009, $\bar{X}$=**3,3333**>2,3907) ve 6 kişi ve üzerinde (p=0,025, $\bar{X}$=**3,3333**>2,4348) olanlardan daha fazla evliliği sosyal ve ekonomik bir kurum olarak algılamaktadır. Ailesi 2 kişiden oluşan bireyler, 4 kişiden oluşan bireylere (p=0,024, $\bar{X}$=**3,8000**>2,0993) göre eşler arasındaki sadakate daha fazla önem vermektedir. Ebeveynleri evli olan katılımcılar, ebeveynleri boşanan katılımlardan daha fazla geleneksel aile değerlerine önem vermektedir (p=0,007, $\bar{X}$=**4,0833**>3,2222). Bu bağlamda günümüzdeki aile modelleri onları daha fazla endişelendirmektedir. Ebeveynleri evli olan katılımcılar, ebeveynleri boşanan katılımlardan daha fazla ailelerine duygusal olarak bağlı hissetmektedirler (p=0,019, $\bar{X}$=**3,6806**>2,7778).

Normal dağılmayan maddelerde ise demografik verilerin hangi gruplarında anlamlı farklılık olduğunun görülmesi için Kruskall-Wallis Testi yapılmıştır. Normal dağılmayan ifadelerin yanına ANOVA'da homojen dağılmayan ifadeler de bu teste eklenmiştir. Kruskall-Wallis analizinde anlamlı farklılık gösteren ifadeler, Games-Howell post hoc testiyle analiz edilerek, hangi gruplar arasında anlamlı farklılık olduğuna bakılmıştır. Kruskal- Wallis'te anlamlı sonuç verip (örn. RCs25), Games-Howell testinde gruplar arası fark bulunamayanlar italik olarak (s19) gösterilmiştir. Tablo 8'de bu işleme ilişkin temsili istatistikler yer almaktadır.

Tablo 8: Demografik Veriler ile Normal Dağılmayan ve Homojen Olmayan Aile Değerlerinin Kruskall Wallis Testi

Bağımsız D.	Bağımlı D.	Kruskall-Wallis (p)
Yaş	*19. Zor zamanlarımda başvurulacak kişi öncelikle eşim olmalıdır. (Duygusal Bağ)*	*,045*
	RCs25 Kadınların ufak tefek kaçamakları hoş görülebilir. (Sadakat)	**,031**

Games-Howell analizine ilişkin sonuçların bazıları temsili olarak Tablo 9'da yer almaktadır.

Tablo 9: Kruskall-Wallis Testinde Anlamlı Farklılık Gösteren Gruplara İlişkin Post Hoc Games-Howell Sonuçları

Bağımlı ve Bağımsız Değişkenler	Farklılık Gösteren Gruplar	Sıra Ort. ($\bar{R}$)	p
Yaş			
RCs25 Kadınların ufak tefek kaçamakları hoş görülebilir. (Sadakat)	**18-19**	**3,7857**	
	22-26	4,3810	**,033**
Aylık Gelir			
Homojen Olmayan: 41. Çalışan bir anne de, çocuklarıyla çalışmayan bir anne kadar sıcak ve güvenli ilişkiler kurabilir. (Anne-Çocuk İlişkisi)	**17001-22.000 TL**	**4,2500**	
	0-3000 TL	4,0122	**,000**
	3001-6000 TL	3,9241	**,000**
	6001-9000 TL	4,0333	**,007**
	9001- 12.000 TL	3,1200	**,000**
	22.001 TL ve üstü	3,7778	**,002**

Games-Howell testinin sonuçları şu şekildedir: 18-19 yaşındaki bireyler eşler arası sadakate 22-26 yaş aralığındaki bireylere göre daha az önem vermektedir (p=0,033, $\bar{R}$=**3,7857**<4,3810). Bu durumda sadakatin daha küçük yaştaki bireyler için daha az önemli olduğu söylenebilir. 4. sınıf ve üzerindeki sınıflar ile hazırlık- 1 sınıf (p=0,005, $\bar{R}$=**4,5854**>3,9067) ve 2.- 3. sınıf öğrencileri (p=0,002, $\bar{R}$=**4,5854**>3,9154) karşılaştırıldığında sadakate daha fazla önem vermektedir. Tek ebeveynli aileler göz önünde bulundurulduğunda, farklı aile biçimlerine ilişkin Fen Fakültesindeki öğrenciler, İİBF'deki öğrencilere göre geleneksel olmayan yani farklı aile biçimlerine ilişkin daha olumlu değerlere daha yakındır (p=0,031, $\bar{R}$=**4,2000**>2,8000). Birlikte yaşamanın evlilik sorumluluklarına karşı uygun bir çözüm olduğuna hazırlık ve 1. sınıf öğrencileri, 2. ve 3. sınıf öğrencilerinden daha fazla katılmaktadır (p=0,015, $\bar{R}$=**3,3200**>2,7846). Bu bağlamda evlenmeden birlikte yaşamaya üniversiteye yeni başlayan bireyler daha olumlu bakmaktadır.

3001- 6000 TL aylık geliri olanlar 6001- 9000 TL ve 17.001- 22.000 TL aylık geliri olanlardan (p=0,026, $\bar{R}$=**1,2532**>1,0000) daha fazla aile içinde fiziksel gücü meşru görmektedir. 17.001- 22.000 TL aylık geliri olanlar 0-3000 TL (p=0,001, $\bar{R}$=**1,0000**<1,4268), 3001-6000 TL (p=0,005, $\bar{R}$=**1,0000**<1,4177) ve 22.001 TL ve üzerinde (p=0,032, $\bar{R}$=**1,0000**<2,2778) aylık geliri olanlara göre aile içi şiddeti daha az meşru olarak görmektedir.

Aylık geliri 17001- 22.000 TL olanlar, 0-3000 TL (p=0,000, $\bar{R}$=**5,0000**>4,4268), 3001-6000 TL (p=0,006, $\bar{R}$=**5,0000**>4,7215) ve 22.001 TL ve üzerinde (p=0,029, $\bar{R}$=**5,0000**>3,7778) aylık gelire sahip olanlara göre eşler arasındaki sadakate daha fazla önem vermektedir. Tek ebeveynli çocuklu ailelerin olabileceğine 6001-9000 TL arasında aylık geliri olan bireyler 0-3000 TL (p=0,014, $\bar{R}$=**4,4667**>3,7805), 3001-6000 TL (p=0,001, $\bar{R}$=**4,4667**>3,6329) ve 9001-12.000 TL (p=0,006, $\bar{R}$=**4,4667**>3,1200) aylık geliri olanlara göre daha fazla geleneksel olmayan değerlere sahiptir. Anne- çocuk ilişkisi kapsamında 17001- 22.000 TL aylık gelire sahip olan bireyler diğer birçok gelir seviyesindekilere göre çocuk bakımında anneye daha fazla önem vermektedir. Burada anlamlı farklılıklar bulunmakla birlikte belirgin bir süreklilik yoktur, örneğin en düşük gelir grubu her zaman geleneksel değerlere daha yüksek gelir gruplarından daha fazla katılmamıştır.

Ailesi 4 kişi (p=0,013, $\bar{R}$=**1,0000**<1,1523) ve 6 kişi ve üzeri (p=0,009, $\bar{R}$=**1,0000**<1,3043) olanlar ailesi 2 kişi olan katılımcılara göre aile içi şiddeti meşrulaştırmaya daha yatkındır. Aile 3 kişiden oluşan bireyler, 2 kişiden oluşan bireylere göre aile içi kararlarda daha demokratiktir (p=0,045, $\bar{R}$=**4,5714**>3,6000). Annesi vefat etmiş

katılımcılar, ebeveynleri evli (p=0,000, $\bar{R}$=**5,0000**>4,4907), boşanmış (p=0,010, $\bar{R}$=**5,0000**>4,2778) veya babası vefat etmiş (p=0,040, $\bar{R}$=**5,0000**>3,9000) katılımcılardan daha fazla aile içindeki sorunların başkalarını ilgilendirmediğini düşünmektedirler.

Yapılan istatistiksel testlerin sonuçlarına genel olarak bakıldığında karşımıza Tablo 10'daki gibi bir tablo çıkmaktadır. Tablo 10'da işaretli kısımlar (X) belirtilen demografik faktörün, aile değerlerinin alt boyutundaki en az bir ifade ile gruplar arası anlamlı bir farklılık oluştuğunu, yani ilişkili olduğunu göstermektedir:

Tablo 10'a bakıldığında cinsiyet 13, aylık gelir 5, aile üye sayısı 4, fakülte 3, sınıf 3, ebeveynin medeni durumu 3, ait hissedilen sınıf 2, yaşanılan yerleşim türü 1 ve yaş 1 adet alt faktörle anlamlı farklılık göstermiştir.

SONUÇ ve TARTIŞMA

Araştırmada üniversite öğrencilerinin aile değerleri, demografik göstergeler etrafında incelenmiştir. Araştırmada Çankırı Karatekin Üniversitesi'ndeki 18-26 yaş aralığında olan ve nicel desen çerçevesinde anket yöntemi ile erişilen 246 kişilik lisans öğrencilerinden oluşan örneklem grubunun demografik özellikleri ile aile değerleri arasındaki ilişkiyi ele alan bu çalışmada, "Aile Değerleri Ölçeği" kullanılmıştır. Verilerin istatistiksel analizlere tabi tutulması sonucu ortaya çıkan şu bulgulara ulaşılmıştır:

Bulgulardan elde edilen sonuçlara bakıldığında erkeklerin aile yaşamına ilişkin değerlerinde daha çok ataerkil yapı çerçevesinde geleneksel değerlere daha yakın olduğu görülmektedir. Bu sonuç Şahin'in (2019) bulgularıyla da paralellik göstermektedir. Aile tanımının geniş tutulması, geleneksel aile yapısının korunması hassasiyeti, evliliğe ve çocuğa verilen değer, ailelerin mutlaka çocuk sahibi olması ve annelerin çocuklardan birinci derece sorumlu tutulması, evlenmenin hayatın önceliklerinden olması gibi bulgular bu çalışmayla paralellik arz etmektedir.

Kadınlara baktığımızda ise yenilikçi, demokratik değerlere daha yakın oldukları görülmekle birlikte aile

Tablo 10: Demografik Veriler ve Aile Değerleri İlişkisi

	Cinsiyet	Aylık Gelir	Aile Üye Sayısı	Fakülte	Sınıf	Ebeveynin Medeni Durumu	Ait Hissedilen Sınıf	Yaşanılan Yer Türü	Yaş
Sadakat	X	X	X		X				X
Sosyoekonomik Değer	X		X	X			X		
Farklı Yaklaşımlar	X	X		X	X				
Anne- Çocuk İlişkisi	X	X		X					
Kadın Rolleri	X				X			X	
Şiddet	X	X	X						
Karar Alma Süreçleri	X		X			X			
Duygusal Bağ	X					X	X		
Geleneksel Aile Değerleri	X					X			
Evliliğe Bakış	X	X							
Çocuğun Değeri	X								
Cinselliğe Bakış	X								
Akraba İlişkileri	X								

büyüklerinin görüşlerine önem verilmesi ya da çocuklar küçükken annelerin işlerine ara vermesi gerektiği gibi konularda, geleneksel aile değerlerine daha yakın oldukları görülmektedir. Bununla birlikte çalışan bir annenin çocuğuyla çalışmayan bir anne kadar sıcak bir ilişki kurabileceği, ailedeki iletişim dağılımının daha demokratik olması noktalarında modern değerlere erkeklerden daha yakın oldukları görülmektedir.

Kadınlar akrabalarla geçirilecek vakit gibi çok sıradan bir konuda veya aileyi ilgilendiren kararlar alınırken ortak karar alınması gerektiğine erkeklerden daha çok katılmaktadırlar. Evlat edinmek isteyen bireylerin sadece çiftlere olmaması gerektiğine de erkeklerden daha fazla katılmışlardır. Bu sonuç kadınların, çocuk yetiştirmeyi sadece geleneksel aile yapısı içinde görmediğine işaret etmektedir. Evlilikte sevginin daha az olduklarına katılmaları ise kadınların evliliklerde daha az duygusal baktığını göstermekle birlikte yine de kadınlar evlilikte sadakate önem vermektedirler. Erkeklerin küçük kaçamaklarının hoş görülmeyeceğine erkeklerden daha fazla katılmaktadırlar. Erkekler de buna benzer biçimde kadınların kaçamaklarının hoş görülemeyeceğine kadınlardan daha fazla katılmaktadır. Erkekler evli de olsa erkeklerin çapkınlık yapmaması gerektiğine kadınlardan daha fazla katılmaktadır. Yine ailenin devamlılığı, sadakat ve sevgi konularında erkeklerin daha hassas oldukları sonuçlardan görülebilmektedir.

Kadınların kocalarına itaat etmeleri gerektiğine veya kadınların kocalardan daha önce evde bulunması gerektiğine erkek katılımcılar, kadınlardan daha fazla katılmışlardır. Kadınların eşlerinin şiddetini sineye çekmesi ya da evliliğin sürebilmesi için bazen şiddetin kullanılabileceğine de daha fazla katılmaktadırlar. Aynı zamanda erkekler, kadınların ev işleri ve annelik konusunda birinci derece sorumlu olduklarını kadınlardan daha fazla düşünmektedirler. Diğer yandan sıkıntılı zamanlarda gidilecek ilk kişinin eşinin olması gerektiği ya da evlilik için kendini feda etme noktalarında kadınlardan daha duygusal oldukları görülmektedir. Yine ataerkil toplum yapısından kaynaklanan "erkeğin evine bakması" noktasında erkekler, herhangi bir işsizlik durumunda erkeklere istihdam önceliği verilmesi gerektiğine kadınlardan daha fazla düşünmektedirler. Mutsuz bir evlilik ve çocuklar söz konusu olduğunda ise, mutsuz da olsa çocukların aile ortamında büyümelerinin daha sağlıklı olacağını düşünmektedirler.

Bu bağlamda cinsiyetin, aile değerlerini etkileme noktasında diğer faktörlerden daha öne çıkması anlamlıdır, çünkü aile kadın ve erkek tarafından yapılan resmi bir sözleşme olarak, kadınlara ve erkeklere yüklenen rollerin önem taşıdığı bir kurum olarak karşımıza çıkmaktadır. Toplumsal cinsiyet rollerinin kadınlara ve erkeklere yükledikleri anlamlar çerçevesinde; kadın daha çok ev içerisinde bulunan, kocasına ve çocuklarına bakım veren bir konumdadır; erkek ise evi geçindiren, kamusal alanda var olan ve güç sahibidir. Bu durumda erkeklerin istihdamda önceliğin onlara verilmesine daha fazla katılmaları, kadının kocasına itaat etmesi gerektiğini düşünmeleri ataerkil geleneksel yapıyı koruyan bireylerde olağandır (Gültekin, 2012; Aktaş, 2013; Korkmaz, 2022). Bu sonuç Kuyar'ın (2023) Z kuşağının kültürel değerlerinin aile kurma ve doğurganlığa etkisini araştırdığı çalışmayla da paralellik göstermektedir. Zira toplumsal cinsiyet değerleri hem aile kurma hem de doğurganlık eğilimleriyle ilişkili sonuçlar vermiştir. Yine zaman zaman görülen geleneksel ve modern değerlerin bir arada görülmesi geleneksel değerlerden modern değerlere olan geçişi göstermektedir (Kuyar, 2023); bu durum aynı zamanda bireyselleşme ve sekülerleşme kavramlarıyla da bağlantılı olarak ele alınabilir (Çapçıoğlu, 2018; Önder Erol, 2018).

Erkekliğe yüklenen anlamların; zaman zaman erkeklere yarar sağlarken zaman zaman da baskı oluşturduğu görülebilir. Flört şiddetinin ele alındığı Kaplan'ın (2020) çalışmasında kadınlar ve erkekler hem şiddetin uygulayıcısı hem de mağduru olarak karşımıza çıkmaktadır. Örneğin "erkek" olduğu için cinsel birlikteliği reddedememe veya ekonomik olarak iyi bir konumda olmama durumunda erkekler kadınlar tarafından flört şiddetine maruz kalmışlardır. Hatta *"kıskanmıyorsan sevmiyorsun"* gibi düşünce kalıplarıyla birlikte flört şiddetinin sevgi, ilgi, aşk gibi duygularla karıştırıldığı ortaya konmuştur. Bu araştırmada ise erkekler aile birlikteliğini sağlamak için fiziksel gücü meşru görmeye istatistiksel olarak kadınlardan daha fazla katılmışlardır. Aile kurumunun sürdürülmesi hem birey hem de toplumsal düzen için

önemli bir husustur. Bu noktada, katılımcıların fiziksel müdahaleyi meşru görme sebebi olarak daha yüksek ve değerli gördükleri bir yapının, yani ailenin devamlılığını sağlamak için olduğu düşünülebilir.

Bu noktalarla birlikte annelik, anne-çocuk ilişkisi gibi diğer durumlarla birleşince erkeklerin kadınlardan daha fazla geleneksel değerlere yakın olduğunu ortaya koymaktadır. Ancak erkeklere toplum tarafından yüklenen rollerin de bu noktada önemli olduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda aile değerlerine ilişkin *ideal tip*ler (Weber) oluşturulurken, Tönnies ve Durkheim'ın de üzerinde durduğu gibi farklı toplumsal yapılar, aileye ilişkin sahip olunan değer ve aidiyetlerin de farklılaşmasına sebep olmaktadır.

Hukuk Fakültesindeki bireyler, ailenin öncelikle ekonomik bir birim olmadığına diğer bazı fakültelere göre daha fazla katılmaktadır. Mühendislik Fakültesindeki katılımcıların çalışan anneleri diğer fakültelere göre daha fazla desteklediği görülmektedir. Erkol ve Şahin'in (2021) yaptıkları araştırmada Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin diğer bölümlere göre anne-çocuk ilişkisine daha az önem atfettiği ve İslami İlimler Fakültesi öğrencilerinin, cinsellikle ilgili konularda daha az serbestlikten yana olduğu, bulgular arasındadır. Bu araştırmadaki sonuçlar ile Erkol ve Şahin'in (2021) ulaştığı sonuçların uyuşmadığı görülmektedir. Bu durumun araştırma yapılan üniversitenin farklı olmasından kaynaklanması muhtemeldir. Bunun yanında Fen Fakültesindeki öğrencilerin İİBF'deki öğrencilere göre tek ebeveynli aile, çocuksuz aile gibi yeni aile biçimlerine daha olumlu yaklaştığı söylenebilir. Birlikte yaşama olgusuna ilişkin ise, katılımcıların yaş grupları ya da sınıf düzeyleri arasında yer yer belirgin farklılaşmalar olmakla birlikte bu farklılaşmaların keskin bir çizgide olmadığı; muğlak, değişken ve tahmin edilemez olduğu görülmüştür.

Hazırlık ve 1. sınıf öğrencileri ev kadınlarının yaşamları çerçevesinde kadın rollerini, 4. sınıf ve 5 ve üzeri sınıftakilere göre daha geleneksel bir çerçevede tanımlamaktadır. Hazırlık ve 1. Sınıf öğrencileri ailelerinden henüz yeni ayrılan bir kesim olması, bu nedenle aileye olan bağlılıklarının ve geleneksel yapının 4. Sınıf ve 5 ve üzeri sınıf düzeyindeki katılımcılara göre daha fazla katılması anlamlı bir sonuçtur, bu sonuçta eğitim ve değerler etkileşimi akla gelmektedir (Akbaba Altun, 2003; Yılmaz, 2024). Üniversite diğer eğitim düzeylerinden farklı olarak hem on sekiz yaşına gelmiş bireyleri içerdiğinden resmi olarak yetişkinliği kapsamaktadır hem de genel olarak aileden uzakta bir yerde eğitim görmeyi içermektedir. Yani, bireylerin kimlik değişimine uğradıkları ve aileden daha bağımsız hale geldikleri bir dönemi kapsamaktadır. Bu nedenle daha yeni üniversiteye başlamış katılımcıların üniversitenin son senelerinde olan katılımcılarla ayrışması beklenen bir durumdur. Atak vd.'nin (2013) yaptığı çalışma, üniversite öğrencilerinin bireyselleşme türlerini almaktadır ve bu çalışmada üniversiteyi kapsayan dönem, *beliren yetişkinlik* dönemi olarak ele alınmaktadır. Bu araştırmadaki sonuçlarda bireyselleşme türleri cinsiyete göre farklılaşmamış ancak üniversite eğitimi alıp almamasına göre farklılık göstermiştir. Bu noktada her iki çalışmadaki sonuçlar paralellik göstermektedir. Diğer yandan 4. Sınıf ve 5 ve üzeri sınıflar, ev kadınlarının yaşamlarına diğer sınıf düzeylerine göre daha pozitif yaklaşmaktadır. Yukardaki sonuçlarda daha modern yaklaşıma yakın bir tutum sergileyen bu iki sınıf grubu, bu sefer ev kadınlarının yaşamlarına daha pozitif yaklaşmasıyla geleneksel değerlere daha yakın bir konumda görülmektedir. Bu durum, toplumda geleneksel ve modern değerler arasında çok keskin bir ayrımın söz konusu olmadığını ve iç içe bir durumda hem geleneksel hem de modern değerlerin yan yana yaşadığını göstermektedir. Toplumda görülen bu iç içe beraber bulunma durumunun öğrencilerde de aynı şekilde bulunduğunu gösteren sonuçlara göre geleneksel ve modern değerlerin değişkenlik gösterebileceğini ve karma bir yapıda olduğunu ortaya koymaktadır (bknz. Kuyar, 2023).

Beklenin tersi yönünde sonuç veren bir bulgu olarak; büyükşehirde yaşayan bireylerin, ilçede yaşayan katılımcılara göre ev kadınlarının yaşamlarına daha olumlu yaklaşmasıdır. Bu sonuç, büyükşehirlerdeki yoğunluk, sıkışmışlık ya da pahalılık faktörleri etrafında açıklanabilir. Örneğin İstanbul'dan İzmir'e yapılan *yaşam tarzı* göçlerinin nedenlerinden olan trafik, kalabalık, sömürü ya da tüketim sistemi gibi unsurlar ile yoğun ve stresli iş hayatı (Kaba, 2023) birlikte düşünüldüğünde ev kadınlarının konumlarının çalışma hayatında olanlara

kıyasla daha iyi olduğunu, hayatlarının büyük bir kısmını büyükşehirde yaşamış olan katılımcılar ifade etmektedirler. Ayrıca COVID-19 sonrası ülkemizde yaşanan ekonomik krizler çerçevesinde (Eğri & Doğaner, 2020; Ünüvar & Aktaş, 2022), maaşların artmasına rağmen alım gücünün düşmesi, çalışmanın değersizleşmesinin (Nurol, 2014) yanı sıra özellikle kadın emeğinin daha da değersiz olması (Ergüder, 2007) gibi faktörler de etkili olmuş olabilir. Ak Bingül vd. (2020) ise bu tür ekonomik krizlerin toplumsal krizlere neden olabileceğini belirtmesi, bu bağlamda bu araştırmada ulaşılan bulguların da önemini arttırmaktadır.

6001- 9000 TL arasında aylık gelire sahip olanlar, 9001- 12.000 TL göre evlenmenin hayatın en önemli önceliklerinden biri olduğuna daha az katılmaktadır. Ancak sadece bu iki gelir grubuna göre bir genelleme yapılamaz. Üst sınıfa ait hisseden ve ailesi 3 kişiden oluşan bireyler evliliği daha fazla sosyal ve ekonomik bir kurum olarak algılamaktadır. Yine üst sınıfa ait hisseden katılımcılar, diğerlerine göre kendilerini ailelerine duygusal olarak daha az bağlı hissetmektedir. Bu sonuçlar üst sınıfa ait hissetmenin, çekirdek aile olma ve bireyselleşmenin artması faktörleri çerçevesinde ele alındığında, ÇAKÜ öğrencilerinin aileye sosyal ve ekonomik anlam atfetme ve aileye duygusal olarak bağlı hissetmelerini azaltmıştır denilebilir. Beklenen şekilde ebeveynleri evli olan bireyler, ebeveynleri boşanan katılımcılara göre geleneksel değerlere daha fazla önem vermekte ve ailelerine daha fazla duygusal olarak bağlı hissetmektedirler. Bu sonuç Erkol ve Şahin'in (2021) araştırmasıyla da paralellik göstermiştir. Bu durumda boşanmalar, aileye olan duygusal bağlılıkta bir kopuşa ve boşanmalara kaynak olabilecek geleneksel yapıya ilişkin bir uzaklaşmaya neden olduğu söylenebilir (Demirbaş & Dağcı, 2020).

Aylık gelirler noktasında farklılaşmalara bakıldığında ise düşük aylık gelirin (3001- 6000 TL) daha yüksek gelirlilere göre (6001- 9000 TL ve 17.001- 22.000 TL) aile saadeti için şiddeti daha meşru görmeye kaynaklık ettiği söylenebilecek olsa da daha düşük gelirler ve daha yüksek gelirlerle anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı durumlar da mevcuttur. Ancak genel olarak bakıldığında yoksulluğun kadına yönelik aile içi şiddeti tetiklediği bilinmektedir: *"Kadına yönelik aile içi şiddet; yoksul ailelerde daha yaygın ve sürekli olduğu, aile içi şiddet yaşayan kadınların ailelerinin gelir düzeylerinin yetersiz, eşlerin eğitim düzeylerinin çok düşük ve eşlerinin işsiz olduğu yapılan araştırmaların ortak bir bulgusu olmakta; bu da kadının maruz kaldığı aile içi şiddetin önde gelen nedenlerinden birinin yoksulluk olduğunu göstermektedir"* (Aşkın & Aşkın, 2017). Diğer yandan bu araştırmada aylık geliri asgari ücret etrafında olan (17.001-22.000) katılımcılar daha yüksek ve düşük olan katılımcılara göre ailenin devamlılığı için aile içi şiddeti istatistiksel olarak daha az meşru görmektedir. Bu da aile içi şiddet olgusunun ekonomik düzeyle bağlantılı olabileceğini göstermekle birlikte daha yüksek gelir gruplarının daha düşük gelir gruplarından daha fazla şiddete eğilimli olabileceğini de göstermektedir. Bu sonuç aslında şiddetin sadece fiziksel şiddet olarak değil, tüm şiddet türleriyle ele alınması gerekliliğini bir kez daha hatırlatmaktadır. Zira şiddet; fiziksel şiddeti kapsamakla birlikte ekonomik, cinsel, psikolojik, sosyal ve sözel şiddet türlerini içerisine almaktadır (Akın, 2013).

6001-9000 TL aylık gelire sahip olan katılımcılar tek ebeveynli ailelerin olabileceğine diğer gelir gruplarından daha fazla katılmaktadır. Yine asgari ücret düzeyinde olan katılımcılar, diğer gelir gruplarının çoğuna göre eşler arasındaki sadakate ve çocuk bakımında anneye daha fazla önem vermişlerdir. Bu da ÇAKÜ öğrencilerinin aile değerlerini araştıran bu çalışmada orta sınıf gelir düzeyindeki katılımcıların geleneksel değerlere daha fazla önem verdiğini göstermektedir. Ailesi 4 kişiden fazla olan katılımcıların geleneksel çekirdek aile ya da büyük aile kompozisyonlarına daha fazla uymasıyla paralel olarak ailesi 2 kişiden oluşan katılımcılara göre aile içi şiddeti meşru görme eğilimleri daha fazladır. Annesi vefat etmiş katılımcılar, (babasıyla birlikte yaşadığı muhtemel olan ailelerinde) diğer gruplara göre daha fazla aile içindeki sorunların başkalarını ilgilendirmediğini düşünmektedir. Nitekim toplumsal cinsiyet rolleri çerçevesinde erkekler zaten güç sahibi ve karar verici bireyler olarak, ailelerindeki durumlar diğerlerini ilgilendirmemektedir.

Araştırmada; cinsiyet 13, aylık gelir 5, aile üye sayısı 4, fakülte 3, sınıf 3, ebeveynin medeni durumu 3, ait hissedilen sınıf 2, yaşanılan yerleşim türü 1 ve yaş 1 adet alt faktörle anlamlı farklılık göstermiştir. Bu bağlamda ÇAKÜ üniversite öğrencileri için, cinsiyetin aile

değerlerinde diğer demografik değişkenlere göre daha fazla etkili olduğu görülmüştür. Cinsiyetten sonra sırasıyla aylık gelir ve aile üye sayısı en etkili unsurlardır. Bu bağlamda katılımcıların aile değerlerinin oluşmasında, *habitus*larının ve *ekonomik veya sosyal sermaye*lerinin (Bourdieu) etkili olduğu söylenebilir. Son noktada araştırmanın hipotezinin ("H_1: Üniversite öğrencilerinin, demografik özellikleri aile değerlerini etkiler.") kısmen kabul edildiği sonucuna varılmıştır.

KAYNAKLAR

Ak Bingül, B., Türk, A. & Ak, R. (2020). Covid-19 bağlamında tarihteki büyük salgınlar ve ekonomik sonuçları. *Turkısh Studies, 15*(4), 189-200. https://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.44242

Akbaba Altun, S. (2003). Eğitim yönetimi ve değerler. *Değerler Eğitimi Dergisi, 1(1), 7-17.*

Akbaş, A. (2024). Türkiye toplumunda evlilik ve aile: Sosyolojik-psikolojik perspektiften yakın ilişkiler. *Nosyon:Uluslararası Toplum ve Kültür Çalışmaları Dergisi, (13)*, 131-153. https://dergipark.org.tr/tr/pub/nosyon/issue/85786/1454748

Akın, M. (2013). Aile içi şiddet. *Journal of Istanbul University Law Faculty, 71*(1), 27-41.

Aksan, G. (2016). Max Weber ve değerler sosyolojisi: Bir metodolojik ikilemin düşündürdükleri. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, (35)*, 427-446. https://doi.org/10.21497/sefad.35126

Aktaş, G. (2013). Feminist söylemler bağlamında kadın kimliği: Erkek egemen bir toplumda kadın olmak. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, 3*0(1), 53-72.

Alexander, J., & Seidman, S. (2017). *Kültür ve toplum.* (N. Yavuz, çev.). İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.

Aron, A., Coups, E., & Aron, E. (2006). *Statistics for psychology.* United States of America: Pearson Education. https://archive.org/details/statisticsforpsy0000aron/page/n1/mode/2up

Aşkın, E. Ö. & Aşkın, U. (2017). Kadına yönelik aile içi şiddet ve yoksulluk ilişkisi: Aile içi şiddet mağduru kadınlar üzerine bir araştırma. *Kapadokya Akademik Bakış, 1*(2), 16-37.

Atak, H., Kapçı, E.G., & Çok, F. (2013). Yetişkinliğe geçişte bireyselleşme türleri ve kimlik statüleri: Üniversite öğrencileri ve unutulan yarı. *Klinik Psikiyatri Dergisi, 16*(2), *71-82.*

Bak, G., Altıntop, M., & Bak, A. (2020). George Gerbner'in genel iletişim modeli, kültürel göstergeler ve ekme kuramı. *Journal Of Social, Humanities and Administrative Sciences, 6(25)*, 484-492. http://dx.doi.org/10.31589/JOSHAS.288

Bourdieu, P. (2015). *Devlet üzerine.* (A. Sümer, Çev.). İstanbul: İletişim Yayınları.

Bozkurt, V. (2020). *Değişen dünyada sosyoloji.* Bursa: Ekin Yayınları.

Çapçıoğlu, İ. (2018). Sekülerleşen toplumda bireyselleşen aile. *Turkısh Studies, 13*(2), 19-34. http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.13343

Damirovich, Mustaev R., vd., (2021). The role of family, community and education in the development of patriotic spirit in youth. *JournalNX*, *7* (1), 311-314. https://repo.journalnx.com/index.php/nx/article/view/919

Demirbaş, E. & Dağcı, A. (2020). Ebeveynleri boşanmış üniversite öğrencileri ile boşanma süreci deneyimleri: Nitel bir araştırma. *Türkiye Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi, 4*(3), 13-27.

Eğri, T., & Doğaner, A. (2020). COVID-19 ve ekonomik kriz: Kobiler özelinde bir değerlendirme ve politika önerileri. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 19*(37), 128-145.

Ekşi, H., Demirci, İ., Yıldız, C., & Ekşi, F. (2015). Almanya'da yaşayan Türk göçmenlerin aile değerleri. *Değerler Eğitimi Dergisi, 13*(29), 41-82.

Ekşi, H., Otrar, M., Erkilet, A., Durmuş, A., Erdoğan, A., Kılınç, C., . . . Gökçek, Y. (2010). *Medya profesyonellerinin ve medyanın aile algısı.* Ankara: ASAGEM. https://tr-scales.arabpsychology.com/aile-degerleri-olcegi/

Ergüder, B. (2007). Türkiye'de kadın emeğine bakış: Görünmeyen ve "değersiz mi?". *Sosyal Araştırmalar Vakfı.* https://www.academia.edu/download/39084287/almanakyaz2006.pdf

Erkol, M., & Şahin, M. (2021). Üniversite öğrencilerinin aile değerlerinin incelenmesi: Afyonkarahisar ili örneklemi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 67*, 103-124. https://doi.org/10.51290/dpusbe.781486

Giddens, A. (2013). *Sosyoloji.* (Cemal, G. düz.). İstanbul: Kırmızı Yayınları.

Gordon, L. (2020). *Real research: Research methods sociology students can use.* United States of America: SAGE Publications.

Gültekin, M. N. (2012). Dişi bedenler erkek düşünceler mi? Değişen geleneksel köy toplumsal yapısında kadınlar, erkekler ve ataerkil değerler. *İnsanbilim Dergisi, 1*(1), 35-55.

Güngör, Ö. (2015). Değerler ve gençlik. *içinde* Çalışan gençlik ve değerler. Ö. Güngör (ed.). Ankara: Akçağ Yayınları.

Güven, S. (2017). *Toplumbiliminde araştırma yöntemleri.* Bursa: Ezgi Kitabevi.

Hair, J., Black, W., Babin, B., Anderson, R., & Tatham, R. (2013). *Multivariate data analysis* (8. baskı). Pearson Education Limited. https://www.scirp.org/reference/

referencespapers?referenceid=2863540 .

Halis Öztürk, B. (2020). Inglehart'ın değer dönüşüm teorisi: Akademisyenler üzerine bir inceleme. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi, (78)*, 391-428. https://doi.org/10.26650/jspc.2020.78.0013

Hatipler, M. (2023). Modernizmden postmodernizme aile. *Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler Dergisi, 6(4)*, 574-590. https://doi.org/10.26677/TR1010.2023.1219

Kaba, B. (2023). *İstanbul'dan İzmir'e yaşam tarzı göçü.* [Doktora Tezi, Ege Üniversitesi].

Kalaycı, H. (2020). Aile ve toplum. *içinde* Etik ve insani değerler. C. Yaşaroğlu, & H. Ergül (ed.). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık. 23-52.

Kapıkıran, N. A. & Gündoğan, A. (2016). Çocuk değerlerinin ölçülmesi: Portre değerler ölçeğinin türkçeye uyarlanması. *Ege Eğitim Dergisi, 17*(2), 620-639.

Kaplan, B. (2020). Şiddetin toplumsal taşıyıcısı olarak flört şiddeti: Ankara örneği. *Kent Akademisi, 13*(3), 526-538.

Kaplan, M., & Yardımcıoğlu, M. (2020). Alan, habitus ve sermaye kavramlarıyla Pierre Bourdieu. *Habitus Toplumbilim Dergisi, 1*. 23-37.

Kıroğlu, M. (2024). Ailedeki değer kavramının farklı kuşaklardaki anlamı üzerine karşılaştırmalı bir araştırma: Nitel bir çalışma. *Akademik Platform Eğitim ve Değişim Dergisi, 7*(1), 85-108. https://doi.org/10.55150/apjec.1459706

Korkmaz, A. (2013). Değerler sosyolojisi. *Toplum Bilimleri Dergisi, 7* (14), 51-78. https://toplumbilimleri.com/?mod=makale_tr_ozet&makale_id=256

Korkmaz, H. (2022). Modern dönemde geleneksel kültür kodlarının/ataerkil yapının aile hayatına yansıması. *Antakiyat, 5*(1), 54-71.

Kuyar, Z. (2023). *Z kuşağının kültürel değerleri ile aile kurma ve doğurganlık niyetleri arasındaki ilişki üzerine bir inceleme.* [Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi].

Leung, S. (2011). A Comparison of psychometric properties and normality in 4-, 5-, 6-, and 11-point likert scales. *Journal of Social Service Research, 37* (4), 412-421. https://doi.org/10.1080/01488376.2011.580697

Neuman, W. (2016). *Toplumsal araştırma yöntemleri 1. Cilt.* (8. basım). İstanbul: Siyasal Kitabevi.

Nurol, B. (2014). *Beyaz yakalı emeğin dönüşümü: Finans sektöründe emek süreçleri.* [Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi].

Öksüz Karademir, C. & Kaya, M. (2020). Sınıf eşitsizliğinin Bourdieu'nun sermaye ve habitus kavramları üzerinden değerlendirilmesi: Parazit filminin betimsel analizi. *TRT Akademi, 5*(10), 644-667.

Önder Erol, P. (2018). Toplumsal değerler sistemleri olarak ailecilik ve bireyciliğin doğurganlık üzerine yansımaları. *Uludağ Üniversitesi Fen- Edebiyat Fakültesi SBD, 19*(35), 869-891. https://doi.org/10.21550/sosbilder.405705

Özyürek, A. & Aydın, A. (2021). Kırsalda ve kentte yaşayan kadınların aile değerlerinin karşılaştırılması. *Değerler Eğitimi Dergisi, 19* (41), 313-349. https://doi.org/10.34234/ded.899968

Özyürek, A., Özpınar, H., Okcu, A., Karakuş, B., Öksüzoğlu, Ş., Fikir, S. , . . . Şahin, H. (2019). Yetişkinlerin aile değerlerinin kişisel bazı değişkenlere göre incelenmesi. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi, 5*, 121-133. https://doi.org/10.21733/ibad.606044

Polat, Ş. (2020). *Üniversite öğrencilerinin kişilik özellikleri ile aile değerleri arasındaki ilişkinin incelenmesi.* [Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi].

Port, Z. (2019). *Kur'an'da aile modelleri bağlamında aile değerleri ve eğitimi.* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans bitirme tezi]. Bursa Uludağ Üniversitesi.

Reese, L., Balzano, S. , Gallimore, R. & Goldenberg, C. (2022). *The concept of educación: Latino family values and American schooling. In The New Immigrants and American Schools.* Routledge. https://doi.org/10.4324/9781315054216-13

Sallan Gül, S., Aka, A., Dericioğulları Ergun, A., Pekcan, C., Ünlütürk Ulutaş, Ç., Özbek, Ç. & Ergun, C. (2020). *Sosyolojiye giriş.* Denizli: Kafka Kitap Kafe Yayınları.

Schwartz, S. (2009). *Basic human values. Cross-national comparison seminar on the quality and comparability of measures for constructs in comparative research: Methods and applications.* Bolzano: Italy.

Slattery, M. (2014). *Sosyolojide temel fikirler.* (Ü. Tatlıcan, ve G. Demiriz çev.). İstanbul: Sentez Yayınları.

Şahin, E. (2019). *Farklı sosyo-kültürel yapılardan gelmiş evli bireylerin aile değerleri ve aile bütünlük duygusu arasındaki ilişkinin incelenmesi.* [Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi].

Şentürk, M., & Turğut, M. (2011). Medya profesyonellerinin ve medyanın aile algısı. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi, 26*, 51-82. https://doi.org/10.21560/spcd.39106

T.C. Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar G. Md. (2010).

Medya profesyonellerinin ve medyanın aile algısı. Ankara: T.C. Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü Yayınları.

TADA. (2010). *Türkiye'de aile değerleri araştırması.* Ankara: T.C. Basbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlügü.

Tan, M. (2021). Kültürel sermayenin kişilerarası ilişkilere etkisi: Bourdieucu bir yaklaşım. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 10* (3), 2016-2037. https://doi.org/10.15869/itobiad.876166

TÖAD. (2010). *Türkiye ölçme araçları dizini*. aile değerleri ölçeği: Medya profesyonellerinin ve medyanın aile algısı. Erişim tarihi: 12.10.2024 https://toad.halileksi.net/olcek/aile-degerleri-olcegi/ adresinden alındı

UNESCO. (2020). *World youth report.* United Nations. https://doi.org/10.18356/248b499b-en

Ünüvar, İ., & Aktaş, H. (2022). Dünya'da ve Türkiye'de Covid-19 pandemisinin ekonomik etkileri. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi, 25*(1), 124-140. https://doi.org/10.29249/selcuksbmyd.1017717

Yanıklar, C. (2010). Kültürel sermaye, eğitim ve toplumsal tabakalaşma: Pıerre Bourdıeu'nün yeniden üretim kuramına eleştirel bir bakış. *Sosyoloji Dergisi,* (22), 121-138. https://dergipark.org.tr/tr/pub/sosder/issue/40995/495319

Yazıcı, M. (2016). Değerler ve toplumsal yapıda sosyal değerlerin yeri. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 24 (1)*, 209-223. https://doi.org/10.18069/fusbed.10221

Yılmaz, K. (2024). *Eğitim yönetiminde değerler.* Ankara: Pegem Akademi

Yazar Katkı Oranı

Araştırmacılar bu çalışmanın tümüne eşit katkıda bulunmuştur. Araştırmacılar herhangi bir çıkar çatışması bildirmemiştir.

Etik Kurul Onayı

Bu makalenin etik kurul onayı Çankırı Karatekin Üniversitesi'nden 25.10.2024 tarihinde 46 nolu toplantıda alınmıştır. Erişim linki: https://etikkurul.karatekin.edu.tr/dogrulama/4c7b0e-f5e534425f .